



Belgrade-Prishtina

# academic fellowships

akademske razmene

bursat akademike

2022/2023

4 english

30 srpski

58 shqip

— Nađa Bobić

- 7 Comparing the Left(s) in Kosovo\* and Serbia from a feminist and queer perspectivea

- 35 Komparativni pristup levici na Kosovu\* i Srbiji iz feminističke i queer perspektive

- 63 Krahasimi i së majtës në Kosovë\* dhe Serbi nga perspektiva feministe dhe ajo queer

— Vjollca Krasniqi

- 11 Engaged Universities: knowledge production, teaching and social responsibility

- 39 Angažovani univerziteti: proizvodnja znanja, nastava i društvena odgovornost

- 67 Universitetet e angazhuara: prodhimi i dijes, mësimdhënia dhe përgjegjësia sociale

— Jelena Lončar

- 15 Gender-sensitive reforms in the Kosovo\* parliament

- 43 Rodno senzitivne reforme u parlamentu Kosova\*

- 71 Reforma të ndjeshme gjinore në parlamentin e Kosovës\*

— Lirije Palushi

- 19 Gender and Higher Education from a Comparative Perspective

- 47 Rod i visoko obrazovanje u komparativnoj perspektivi

- 75 Gjinia dhe arsimi i lartë nga perspektiva krahasuese

— Stefan Surić

- 23 Integration amid rejection: the role of Serb civil society organizations in Kosovo\*

- 51 Integracija usred odbacivanja: uloga srpskih organizacija civilnog društva na Kosovu\*

- 79 Integrimi mes refuzimit: roli i organizatave të shoqërisë civile serbe në Kosovë\*

— Marko Veković

- 27 Religion and Politics in post-conflict Kosovo\*

- 55 Religija i politika na post-konfliktnom Kosovu\*

- 83 Religjioni dhe politika në Kosovën e pas konfliktit

The publication of this booklet was supported by the Peaceful Change Initiative's project 'Amplifying Local Voices for Equitable Development', funded by the UK government's Conflict, Stability, and Security Fund (CSSF).



The publication of this booklet has been funded by UK aid from the UK government; however, the views expressed do not necessarily reflect the UK government's official policies.



Belgrade-Prishtina

# academic fellowships

2022/2023

# Academic Fellowships 2022/2023

Academic exchanges and conversations among and between faculty members, students and communities of practice are the backbones of universities' visions and missions. Today, universities, while locally grounded, are becoming increasingly international, constantly seeking venues for enhancing internationalization by forging closer collaborations on teaching, research and service with other higher education institutions and the broader academic public. Against this backdrop, the Belgrade-Prishtina Academic Fellowships seek to enhance cooperation between scholars and researchers on contemporary social, political and economic topics and developments in the respective societies. Foregrounding that knowledge production is dialogical; the conversations borne out of the academic fellowship exchanges sharpen theoretical reasoning, methodologies, and analysis of complex themes and social conditioning through situated knowledge and particularities that resonate across social geographies.

The cooperation and exchange of academics and researchers has manifold benefits that pertain to a mutual understanding of the past, increased knowledge and opportunities for collaborative research, and, above all, bringing the two societies closer together. Grounded in the theories of peacebuilding from below, the Belgrade-Prishtina Academic Fellowships seek to enhance university engagement with diverse communities of practice more broadly, and with civil society organizations, in particular. The Belgrade-Prishtina Academic Fellowships give weight to evidence-based research in its role of informing policy-making on issues of importance to citizens and wider communities. Moreover, research is indispensable to the advocacy of sustaining civic engagement and giving voices to marginalized groups.

Hence, the BPAF make a small but important step towards knowledge production, research, and data, to informing policy-making and strengthening advocacy.

The Belgrade-Prishtina Academic Fellowships were open to academic staff and PhD students with excellent academic track records. Six researchers from the Faculty of Philosophy, University of Prishtina, and the Faculty of Political Science, University of Belgrade, participated in academic exchanges and conducted research in Kosovo<sup>1\*</sup> and Serbia during the 2022/23 academic year. The fellowship research projects adopted mixed methods to tackle topics including gender and diversity, gender and political representation, religion and identity, university reform, and civil society, among others.

The fellowships were supported by the Peaceful Change Initiative – PCi, an organization that works with local actors to help build institutions and relationships that support long-term peace. This exchange was supported as part of the project ‘Amplifying Local Voices for Equitable Development’, supported by the UK government’s Conflict, Stability, and Security Fund (CSSF). We would like to thank the PCi for the financial support that enabled the Belgrade-Prishtina Academic Fellowships to be implemented. We would furthermore like to express our deep gratitude to Ian Bancroft and Stefana Šubarić from PCi for their encouragement and support throughout the project.

As the academic conveners, we remain hopeful that this cooperation will continue and serve as a model for academic exchanges and future collaborative research projects.

We now invite you to look at the fellows and their research projects within the framework of the academic exchanges.

Thank you.

March, 2023

*Vjollca Krasniqi  
Jelena Lončar*

---

\* This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with the UNSCR 1244 (1999) and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.



Nada Bobić

---

# Comparing the Left(s) in Kosovo\* and Serbia from a feminist and queer perspective

Dr Nađa Bobić is a research associate at the University of Belgrade. She graduated with a BA and an MA in Comparative Literature and Literary Theory, and received her second MA and PhD in Cultural and Gender Studies, all from the University of Belgrade. The subject of her PhD was Yugoslav Socialist feminism, more specifically the relationship between contemporary theories that emerged at the intersection of gender and class issues in the development of Yugoslav socialist feminism between 1975 and 1990. Recently, she has been working on two edited volumes on the topic of gender-based violence. One is published as a special issue of the journal *Antropologija/Anthropology* (Institute of Ethnology and Anthropology at the University of Belgrade), and the other as the manual *Ne/nasilje i odgovornost, između strukture i kulture* (Non/Violence and Responsibility, between Structure and Culture) (Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe, 2022). Nada was a member of the programme and organizing committees of the ‘Feminism and the Left’ conference, held in November 2019 under the auspices of the Institute of Sociological Research at the University of Belgrade Faculty of Philosophy, as well as of the annual postgraduate course ‘Feminism and the Left: Other Histories, Other Futures’, held in May 2021 at the Inter-University Centre in Dubrovnik.

**8** Comparing the Left(s) in Kosovo\* and Serbia  
from a feminist and queer perspective

# Research abstract

The main goal of this research is a comparative analysis of contemporary left-wing and similar progressive feminist currents such as queer studies and transnational feminism within the academic and activist communities in Kosovo\* and post-Yugoslav spaces more broadly. The research aims to tackle several key issues. First, in what ways do gender studies researchers and feminists define the 'left', and its relationship with feminism? What methods, data and case studies do they use to explain the tensions of class exploitation on the one hand, and identity oppressions such as sex and gender on the other? In addition, this research addresses the praxis of civil society organizations, which play a role in connecting feminism with other progressive social movements. During the fieldwork, three topics emerged as especially being particularly pertinent for comparison between Kosovo\* leftist feminism and the similar feminist tendencies in other post-Yugoslav countries. The first is care work, and, more broadly, reproductive work in general. The second topic of importance for these movements concerns the notion of 'queer' in relation to feminism and the left, with a special focus on transgender experiences. Finally, the third topic relates to intergenerational feminism and the Socialist legacy.

Illustration for the march on 8 March, Belgrade 2023.



Photo: Jachim992.



Vjollca Krasniqi

---

# Engaged Universities: knowledge production, teaching and social responsibility

Dr Vjollca Krasniqi is a sociologist. She is Associate Professor at the Faculty of Philosophy and the Faculty of Arts, University of Prishtina. She holds a PhD from the University of Ljubljana, Faculty of Social Work, an MSc in Gender, Development, and Globalization from the London School of Economics and Political Science (LSE), and a BA in Philosophy and Sociology from the University of Prishtina. Her research interests revolve around gender, nation-building, human rights, post-war justice and social policy. She has led and participated in numerous international research projects and published widely on these issues. Her recent publications include: Human Rights at this Age of Uncertainty: Social Work Approaches and Practices from Southeast Europe (co-edited with Jane McPherson, 2022); Are we putting human rights into social work practice in Kosovo? (co-authored with Jane McPherson and Tatiana Villarreal-Otálora, 2021); Skirts and Words: The Art of Acknowledgment, War Time

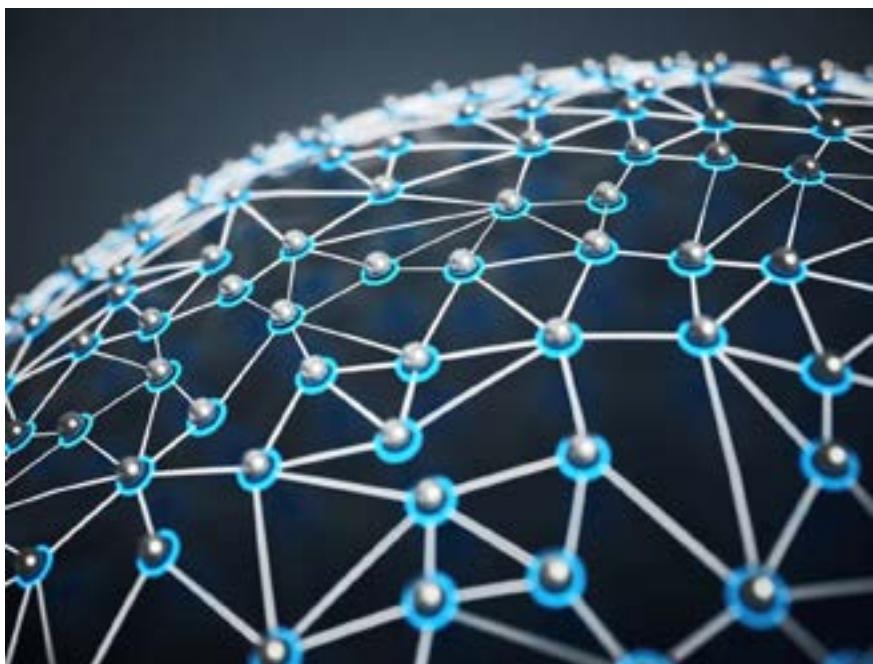
Rape and Albanian Nationhood in Kosovo (co-authored with Ivor Sokolić and Denisa Kostovicova 2020); Domestic Violence: Gendered State Rationality and Women's Activism in Kosovo (2019); and Migration and Human Rights in Kosovo: Perspectives for Social Work Education (2019). She is co-founder of the University Program for Gender Studies and Research (2013-), and a co-founder and member of the Women's Academic Leadership Initiative in Southeast Europe (2013-). She is also a member of the steering committee of Memory Studies Association's South-East Europe regional group. She also co-chairs the Working Group on Training and Capacity Building of the COST Action 'Slow Memory'. She is Chair of the Board of Directors of Save the Children Kosovo\*. She has worked on numerous projects on gender issues and been active in women's movements throughout the Balkans.

# Research abstract

This research is grounded in the debates about the 'third mission' of the university to understand how universities in Southeast Europe engage the public in teaching, knowledge production and social responsibility. It looks at how universities – with a specific focus on public universities – respond to the pressing socio-economic challenges that communities face, in particular those related to combatting poverty, preventing ecological degradation, improving access to social services, and modes of civic engagement on social justice issues. The research explores university policy and practice in regard to public engagement with community stakeholders, seeking to identify best practices and chart directions for the redefinition of higher education institutions concomitant with the 'third mission' of the university, which place community collaboration and exchanges at the centre through a plurality of knowledge via co-

creation and co-production. The research focuses on the evolving culture of engagement, dynamics and patterns of university-community interaction, issues that have mobilized universities and stakeholders, modes of interaction, and the outcomes in relation to social integration, respect for difference, and diversity. More specifically, the research maps out the patterns of university engagement with professional practice, civil society, policymakers, industry, students, and international partners. It will contend that engaged universities enjoy higher levels of trust, offering prospects for social change and development that leaves no one behind.

Connecting the dots for greater university engagement





Jelena Lončar

---

# Gender-sensitive reforms in the Kosovo\* parliament

Dr Jelena Lončar is an Assistant Professor at the University of Belgrade, Faculty of Political Science, where she teaches Political Sociology courses. She also works as a Lecturer at the School for International Training – Study Abroad Program: Serbia, Bosnia, and Kosovo: Peace and Conflict Studies in the Balkans. She holds a PhD in Politics from the University of York, UK. Her research interests include political representation, ethnic politics and civil society. In recent years, her research has focused on the performance of political representation and the performativity of representative claims. She currently leads two research projects: The Politics of Representation: Performances and Democratic Legitimacy of Representative Claims in Serbia (funded by the Science Fund of the Republic of Serbia) and Cross-Community Initiatives (together with Prof. Dr Vjollca Krasniqi, funded by the Peaceful Change initiative). Her most recent publications include: Electoral Incentives and ‘Shape-Shifting’ Representation: Representative Claims of Ethnic Minority MPs in Kosovo and Serbia (Representation, 2021); A Battle for Sovereignty: Who Owns Cultural Heritage in Kosovo? (co-authored with Aleksandar Pavlović and Gazela Pudar Draško, Southeastern Europe, 2021); Accountability of Minority Representation: Methodological Advancements (Nationalities Papers, 2018); State-Building and Local Resistance in Kosovo: Minority Exclusion through Inclusive Legislation (Communist and Post-Communist Studies, 2016).

# Research abstract

Since the 1990s, there has been a focus in the literature on women's presence in representative institutions and the effects of gender quotas in parliaments. Increasingly, however, parliaments are being encouraged to make additional reforms that would make their institutions gender-sensitive. Gender-sensitive parliaments are institutions that respond to the interests of both women and men in terms of their structure, organization and work. Such parliaments ensure that women are encouraged to fully participate in politics. Reforms aimed towards these goals include the modification of working hours to improve work-life balances, the introduction of childcare facilities, measures to reduce gender-based harassment and intimidation, and the implementation of gender equality accountability mechanisms. This research addresses these issues, focusing on the case of gender-sensitive reforms in the Kosovo\* parliament. The existing research on the topic has predominantly focused on liberal democratic countries, primarily in Western Europe. We still, however, know little about the processes and effects of gender-sensitive reforms in Southeast Europe. Among these, Kosovo\* stands as a case where numerous reforms have been either introduced or debated. This research looks into what reforms have been made, but, more importantly, into the process itself: Who are the critical actors of change, what were the major points of resistance and what are the main incentives behind and constraints facing such changes?

A plenary session of the Kosovo\* parliament, 2022



Photo: Jelena Lončar



Lirije Palushi

---

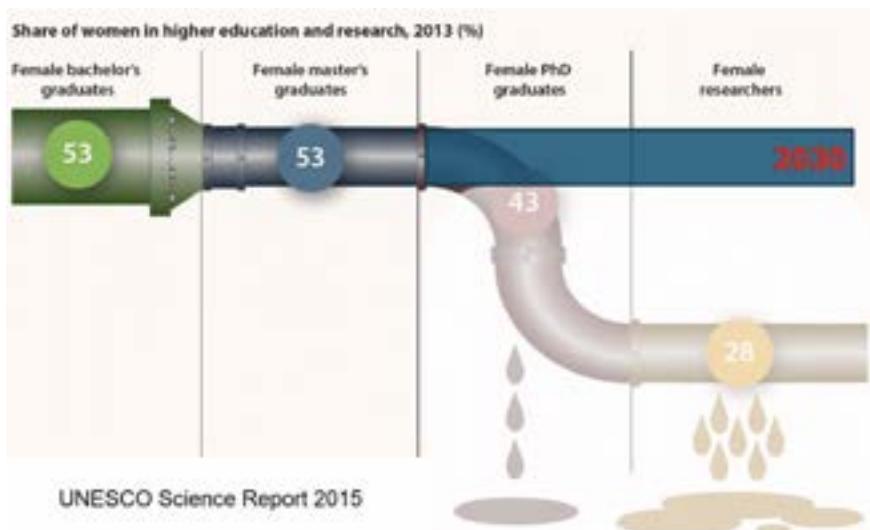
# Gender and Higher Education from a Comparative Perspective

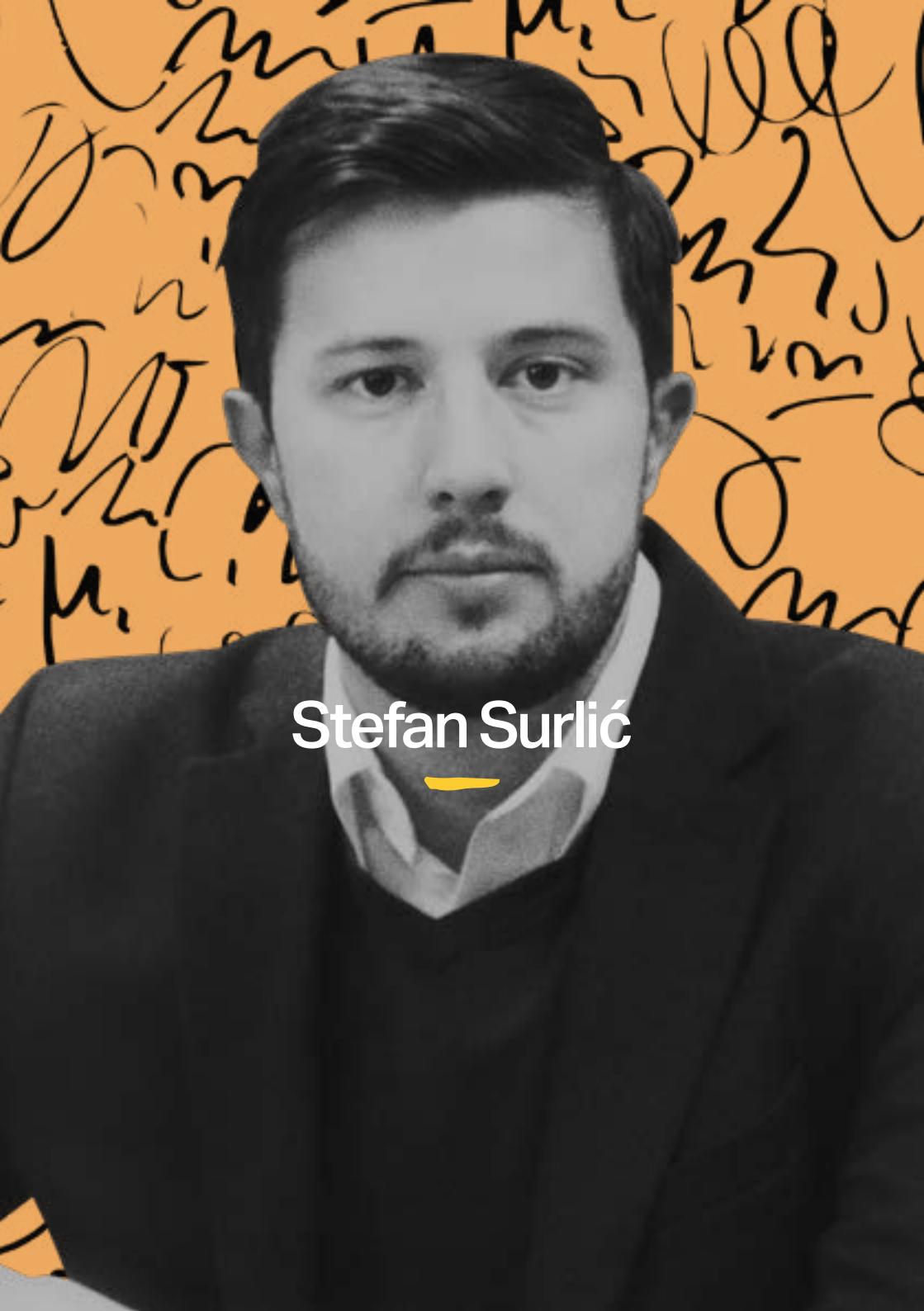
MA Lirije Palushi is a researcher and teaching assistant at the University of Prishtina, where she primarily teaches courses on research methodology, political parties and the European Union. She joined the Centre for Political Courage in 2015, and has since been involved in numerous regional and domestic projects dealing exclusively with higher education and the promotion of research and evidence-based policymaking. She has received her MA degree from the Department of Political Science at the University of Prishtina, also spending a semester at the University of Salzburg. Driven by commitment and passion, Lirije's work is aimed at the improvement of higher education and the state of research. She is passionate about positive change in society, and is an active member of a number of local and international institutions. As a young professional, Lirije has been awarded scholarships for and participated in several extra-curricular activities and events, including of the American Institute for Social and Political Studies and the European Forum Alpbach, amongst others.

# Research abstract

It only takes a few seconds of navigating Google Scholar to discover that publications on women and academia are non-existent in Kosovo\* and sporadic in Serbia. It is also difficult to find information on the proportion of women academics in two public universities, i.e. the University of Prishtina and the University of Belgrade. As a result, both qualitative and quantitative data on this issue is somewhat limited, indicating that gender equality has not been fully embraced in either society. It is not difficult to imagine why women do not feel encouraged or inclined to pursue a career in academia in patriarchal societies; much has to do with how social norms and constructs closely related to traditional expectations implant in our minds the idea that, while the sky may be the limit for men, there is a threshold, a point of satisfaction for women. This could help to explain what the UNESCO Institute of Statistics refers to as ‘the leaky pipeline’. In other words, while women graduate from BA degrees at a higher rate than men worldwide, the percentage drops dramatically in PhD studies and, finally, in women’s participation in research and innovation. While this issue remains contentious even in post-industrial countries, where women continue to be underrepresented in most universities, it is critical to investigate the trend in post-conflict societies such as Kosovo\* and Serbia. Although one cannot expect a ‘one size fits all’ model for all women academics, significant similarities in terms of the challenges that women in academia face and current trends of representation are anticipated in both societies. This research seeks to determine both similarities and differences, and to achieve its objectives, both qualitative and quantitative data will be collected in the two selected cases.

“Leaky Pipeline” in higher education





Stefan Surlić

---

# Integration amid rejection: the role of Serb civil society organizations in Kosovo\*

Dr Stefan Surlić is an Assistant Professor at the University of Belgrade, Faculty of Political Science. His fields of academic interest include comparative politics, democratization, and state-building in post-conflict and ethnically divided societies. Since 2013, he has been an associate researcher at the Centre for Interdisciplinary Studies of the Balkans (CIS Balkan). Within his professional career, he initiated the first academic cooperation between Belgrade and Prishtina, and was the editor of the publication *Perspectives of a Multi-ethnic Society in Kosovo* (YIHR, 2015).

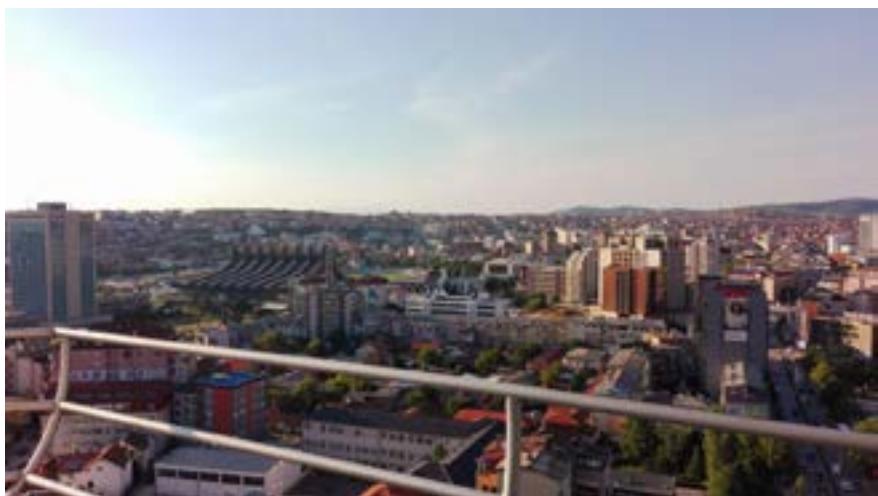
# Research abstract

In the absence of mutual recognition between Belgrade and Prishtina, representatives of the Serb community in Kosovo\* have traded their participation in Kosovo\* institutions for loyalty to the state of Serbia. While denying the statehood of Kosovo\*, Serb participation in Kosovo\* institutions has led to ambivalent integration policies. Political agreements have had very little effect on the actual recognition of these agreements by Kosovo\*'s Serb citizens. This research argues that civil society organizations (CSOs) provide a basis for genuine citizen integration through the promotion of projects that create and improve policies toward minority groups, including the Serb community. This primarily relates to their right to identification documents, the use of mother tongue, the protection of property rights, etc. Despite this fact, the Prishtina authorities bypass civil society recommendations and refuse to cooperate with CSOs on issues important to the Serb community. Additionally, the analysis focuses specifically on CSOs' proposals against border delineation and against unilateral actions by central authorities without consultation with the local Serb community.

The square in Gračanica, a municipality with a Serb majority



Panorama of Prishtina



A black and white close-up photograph of a man with dark hair and a beard, looking slightly downwards and to his right. He is wearing a light-colored t-shirt. The background is a bright yellow with abstract black line drawings.

Marko Veković

---

# Religion and Politics in post-conflict Kosovo\*

Dr Marko Veković is an Associate Professor of Religion and Politics at University of Belgrade, Serbia. He has been appointed as a Visiting Scholar at Temple University (2014), Columbia University (2016), and as a post-doctoral scholar at University of Erfurt (2019). His most recent book is *Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia* (Routledge, 2021). He has also contributed chapters to *The Routledge Handbook on Religion, Politics & Ideology* (2021) and *Religion and Forced Displacement in Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia* (Amsterdam University Press, 2022). His work has also been published in leading academic journals, such as the *Journal for the Scientific Study of Religion*, *Journal of Church and State*, and *Democratization*. Marko Veković is a member of the American Political Science Association (Religion and Politics section), the Society for the Scientific Study of Religion, and the European Consortium for Political Research (Religion and Politics standing group).

# Research abstract

The Balkan national identities are tightly interwoven with religion, and Balkan religious elites often enjoy substantial political clout as a result of connections with government and in their role as opinion-makers. This research investigates how religious institutions and values are shaping politics and society in post-conflict Kosovo\* society. Thus, key questions this research addresses include: In what ways does religion affect politics in post-conflict Kosovo\*? How do religious variables affect attitudes about whether and how to balance religious traditions in post-conflict Kosovo\*? And, finally, what influences might religion have on preferences between democratic and authoritarian rule, and the legitimacy of social and political institutions? The empirical approach to the research consisted of two parts: first, a survey of the general public undertaken in September-October 2022 (N=600, f2f), and second, in-depth interviews with 10 clergy members from the Islamic community of Kosovo\*, the Serbian Orthodox Church, and the Catholic Church. Survey data enabled analysis of how religious values and ethnic identity interact, shaping the way people in today's Kosovo\* think about their new post-conflict circumstances. However, as religious institutions and actors matter just as much, clergy interviews were added in order to illuminate how key representatives of religious institutions in Kosovo\* think about social and political issues. This data will help us to better understand Kosovo\* society, and fill the large gap in the literature on religion and politics in post-conflict Kosovo\*.

Prizren: a site of multi-ethnic communities



## 30 srpski

— Nađa Bobićić

- 35 Komparativni pristup levici na Kosovu\* i Srbiji iz feminističke i queer perspektive

— Vjollca Krasniqi

- 39 Angažovani univerziteti: proizvodnja znanja, nastava i društvena odgovornost

— Jelena Lončar

- 43 Rodno senzitivne reforme u parlamentu Kosova\*

— Lirije Palushi

- 47 Rod i visoko obrazovanje u komparativnoj perspektivi

— Stefan Surić

- 51 Integracija usred odbacivanja: uloga srpskih organizacija civilnog društva na Kosovu\*

— Marko Veković

- 55 Religija i politika na post-konfliktnom Kosovu\*

The publication of this booklet was supported by the Peaceful Change Initiative's project 'Amplifying Local Voices for Equitable Development', funded by the UK government's Conflict, Stability, and Security Fund (CSSF).



**UKaid Disclaimer:**  
The publication of this booklet has been funded by UK aid from the UK government; however, the views expressed do not necessarily reflect the UK government's official policies.



Beograd-Prishtina

# akademiske razmene

2022/2023

# Akademске razmene 2022/2023.

Akademске razmene i razgovori među fakultetskim osobljem, studentima i praktičarima predstavljaju kičmu univerzitetske vizije i misije. Danas, univerziteti, iako lokalno utemeljeni, postaju sve više međunarodni, u stalnoj potrazi za prostorima za unapređenje internacionalizacije, sklapanjem čvrćih saradnji u domenima nastave, istraživanja i usluga sa institucijama visokog obrazovanja i širom akademskom javnošću. U tom kontekstu, Akademске razmene između Beograda i Prištine teže da unaprede saradnju između naučnika i istraživača o savremenim socijalnim, političkim i ekonomskim temama u ovim društvima. Polazeći od toga da je proizvodnja znanja dijaloška, konverzacije nastale tokom akademskih razmena izoštravaju teorijsko promišljanje, metodologije i analizu kompleksnih tema i društvene uslovjenosti kroz situirano znanje i pojedinosti koje rezoniraju širom društvenih prostora.

Saradnja i razmena naučnika i istraživača ima višestruke koristi koje se odnose na međusobno razumevanje prošlosti, uvećavanje znanja i mogućnosti za zajedničko istraživanje, ali i iznad svega, približavanje ova dva društva. Utemeljene u teorijama izgradnje mira odozdo, Akademске razmene između Beograda i Prištine teže da unaprede odnose univerziteta sa različitim zajednicama iz prakse šire gledano, i organizacijama civilnog društva naročito. Akademске razmene između Beograda i Prištine su podržale istraživanja utemeljena na empirijskim podacima u cilju podrške procesima kreiranja javnih politika o pitanjima značajnim za građane i zajednice uopšte. Štaviše, naučno istraživanje je nezamenjivo za zagovaranje aktivnog civilno-društvenog delovanja i davanja glasa marginalizovanim grupama. Stoga, akademске razmene su mali, ali značajan korak ka proizvodnji

znanja, istraživanja i podataka u cilju boljeg i informisanijeg kreiranja javnih politika i javnog zagovaranja.

Akademска razmenа je bila otvorena за akademско osoblje и студенте докторских студија који имају изузетна академска постигнућа. Љесето истраживаћа са Филозофског факултета Универзитета у Приштини и Факултета политичких наука Универзитета у Београду учествовало је у академској размени и спровело истраživanja на Косову<sup>2\*</sup> и Србији током академске 2022/23. године. У svoјим истраživanjima су користили мешовите методе за бављење темама рода и разлиčитости, рода и политичког представљања, религије и идентитета, реформе универзитета и civilног друштва, између осталих.

Stipendije су подржане од стране Peaceful Change Initiative - PCi, организације која ради са локалним актерима како би доделила изградњи институција и односа који подржавају dugoročни мир. Ова размена је подржана у оквиру пројекта 'Јачање локалних гласова за jednak razvoj', који финансира Фонд за конфлкт, стабилност и безбедност Владе Уједињеног Краљевства (CSSF). Желimo да изразимо захвалност PCi-ју за финансијску подршку која је omogućila реализацију истраживачких пројеката. Такође бисмо желели да изразимо своју duboku захвалност Јану Bancroftу и Stefani Šubarić из организације PCi, за охрабрење и подршку коју су нам пружали током читавог trajanja пројекта.

Kao rukovoditeljke akademске размени, надамо се да ће ова сарадња бити nastavljена и да ће послужити као модел за академске размени и будуће zajedničке истраживачке пројекте.

Sada vas pozivamo да pogledate stipendiste и njihove истраживачке пројekte nastale у оквиру програма Akademskih razmena između Beograda и Prištine.

Hvala vam.

Mart, 2023.

*Vjollca Krasniqi  
Jelena Lončar*

---

\* Ova oznaka ne prejudicira pitanja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244, kao i sa mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji nezavisnosti.



Nada Bobić

---

# Komparativni pristup levici na Kosovu\* i Srbiji iz feminističke i queer perspektive

Dr Nađa Bobićić je naučna saradnica na Univerzitetu u Beogradu. Završila je osnovne i master studije opšte književnosti i teorije književnosti, a potom druge master i doktorske studije iz oblasti studija kulture i studija roda, sve na Univerzitetu u Beogradu. Tema njene doktorske disertacije „Jugoslovenski socijalistički feminism u odnosu na savremene teorije nastale u presjeku pitanja klase i roda“ jeste razvoj jugoslovenskog socijalističkog feminizma između 1975. and 1990. Skorije, uredila je dva zbornika radova o temi rodno zasnovanog nasilja. Jedan je objavljen kao posebno izdanje časopisa Antropologija/Anthropology (Institut za etnologiju i antropologiju pri Univerzitetu u Beogradu), a drugi je priručnik Ne/nasilje i odgovornost, između strukture i kulture (Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe). Nađa je članica programskog i organizacionog odbora konferencije ‘Feminizam i levica’, održane u novembru 2019. pri Institutu za sociološka istraživanja na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, kao i godišnjeg postdiplomskog kursa ‘Feminism and the Left: Other Histories, Other Futures’, održanog u maju 2021. pri Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku.

# Sažetak istraživanja

Glavni cilj ovog istraživanja jeste komparativna analiza savremenih levičarskih i srodnih progresivnih feminističkih struja, kao što su queer studije ili transnacionalni feminism, u akademskim i aktivističkim zajednicama na Kosovu\* i šire na postjugoslovenskim prostorima. Istraživanje ima za cilj da odgovori na nekoliko ključnih pitanja. Prvo, na koje načine istraživačice rodnih studija i feministkinje definišu "levicu" i njen odnos sa feminismom? Koje metode, podatke i studije slučaja koriste da objasne tenzije klasne eksploracije s jedne strane, i opresije identiteta kao što je pol i rod, s druge strane? Pored toga, istraživanje će biti posvećeno praksi kosovskih organizacija civilnog društva, koje povezuju feminism sa drugim progresivnim društvenim pokretima. Tokom rada na terenu, tri teme su se nametnule kao posebno zanimljive za poređenje između levičarskog feminism na Kosovu\* i sličnih feminističkih tendencija u drugim postjugoslovenskim zemljama. Prva je rad nege i brige, i šire shvaćen reproduktivni rad. Druga važna tema za ove pokrete tiče se queer-a u odnosu prema feminismu i levici, sa posebnim fokusom na transrodna iskustva. Konačno, treća tema se odnosi na intergeneracijski feminism i nasleđe socijalizma.

Ilustracija za Osmomartovski marš, Beograd 2023.



Foto: Jachim992.



Vjollca Krasniqi

---

# Angažovani univerziteti: proizvodnja znanja, nastava i društvena odgovornost

Dr. Vjollca Krasniqi je sociološkinja. Vanredna je profesorka na Filozofskom fakultetu i Fakultetu umetnosti Univerziteta u Prištini. Doktorirala je na Univerzitetu u Ljubljani, na Fakultetu socijalnog rada. Diplomu M.Sc. studija Rod, razvoj i globalizacija stekla je na Londonskoj školi ekonomije i političkih nauka (LSE), a osnovne studije filozofije i sociologije završila je na Univerzitetu u Prištini. Njena istraživačka interesovanja obuhvataju rod, građenje nacije, ljudska prava, posleratnu pravdu i socijalne politike. Rukovodila je i učestvovala u brojnim međunarodnom naučnim projektima i ekstenzivno objavljivala o ovim temama. Njene najskorije publikacije uključuju: Human Rights at this Age of Uncertainty: Social Work Approaches and Practices from Southeast Europe (kouredila sa Jane McPherson, 2022); Are we putting human rights into practice in Kosovo (koautorke Jane McPherson i Tatiana Villarreal-Otalora 2021); Skirts and Words: The Art of Acknowledgment, War Time Rape and Albanian Nationhood in Kosovo (koautori Ivor Sokolić i Denisa Kostovicova 2020); Domestic Violence: Gendered State Rationality and Women's Activism in Kosovo (2019); Migration and Human

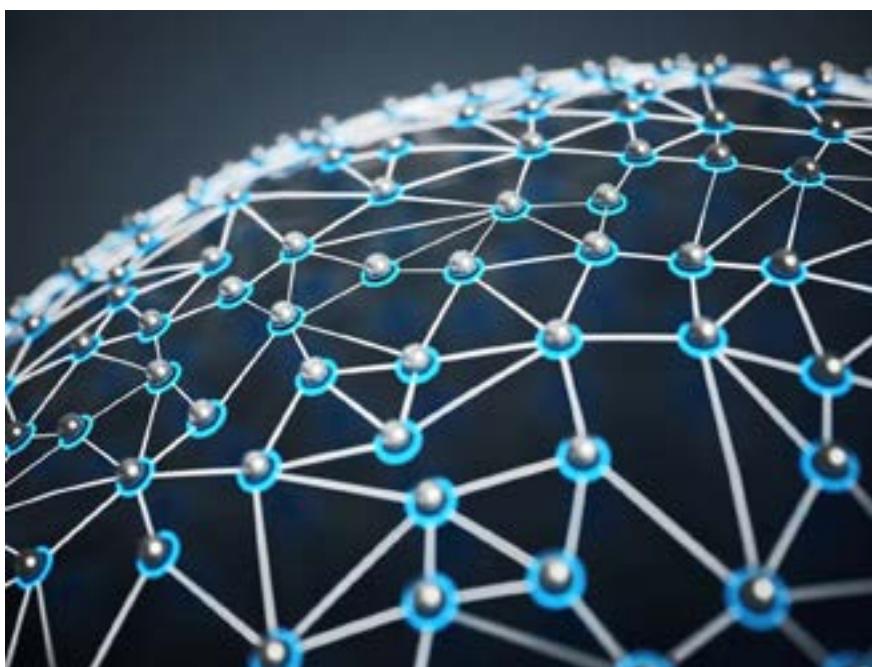
Rights in Kosovo: Perspectives for Social Work Education (2019). Suosnivačica je Univerzitetskog programa za rodne studije i istraživanja (2013-). Suosnivačica i članica je Inicijative za žensko akademsko liderstvo u Jugoistočnoj Evropi (2013-). Članica je upravnog odbora Regionalne grupe za Jugoistočnu Evropu Udrženja za studije sećanja. Kopredsednica je Radne grupe za obuku i izgradnju kapaciteta COST Akcije "Slow Memory". Predsednica je Borda direktora "Save the Children" Kosova\*. Učestvovala je u brojnim projektima o rodnim pitanjima i aktivna je u ženskom pokretu na Balkanu.

# Sažetak istraživanja

Ovo istraživanje je utemeljeno na debatama o „trećoj misiji“ univerziteta, kako bi se razumelo kako univerziteti u Jugoistočnoj Evropi angažuju javnost u pitanjima nastave, proizvodnje znanja i društvene odgovornosti. Istraživanje posmatra kako univerziteti, sa fokusom na državne univerzitete, odgovaraju na goruće socio-ekonomske izazove sa kojima se suočavaju zajednice, konkretno, u vezi sa borbom protiv siromaštva, sprečavanjem ekološke degradacije, unapređenjem pristupa socijalnim servisima i načinima građanskog angažovanja po pitanjima socijalne pravde. Istraživanje razmatra politike univerziteta i prakse javnog angažmana sa zainteresovanim stranama u zajednici, kako bi se identifikovale najbolje prakse i ocrtale smernice za redefinisane institucije visokog obrazovanja u skladu sa „trećom misijom“ univerziteta koja u središte stavlja saradnju i razmenu sa zajednicom kroz pluralnost znanja putem ko-stvaranja i koprodukcije. Istraživanje je fokusirano na evoluirajuću kulturu angažmana, dinamike i načina interakcije na relaciji univerzitet-zajednica, na pitanja oko kojih se mobilizuju univerziteti i zainteresovane strane, na načine interakcije i ishode ka

društvenoj integraciji, uvažavanju razlika i diverzitetu. Preciznije, istraživanje će mapirati obrasce angažovanja univerziteta sa stručnom praksom, civilnim društvom, kreatorima politika, industrijom, studentima i međunarodnim partnerima. Zaključuje se kako angažovani univerziteti uživaju veće poverenje ukoliko nude izglede za društvenu promenu i razvoj koji ne isključuju nijednog pojedinca.

Povezivanje tačaka za veći angažman univerziteta





Jelena Lončar

---

# Rodno senzitivne reforme u parlamentu Kosova\*

Dr Jelena Lončar je docentkinja na Univerzitetu u Beogradu, Fakultetu političkih nauka, gde predaje političko-sociološke predmete. Takođe predaje u Školi za međunarodnu obuku (School for International Training), na programu Srbija, Bosna i Kosovo: Studije mira i konflikta na Balkanu. Doktorat iz političkih nauka odbranila je na Univerzitetu u Jorku, u Velikoj Britaniji. Njena istraživačka interesovanja uključuju političko predstavljanje, manjinske politike i civilno društvo. Poslednjih godina, njena istraživanja su fokusirana na performans političkog predstavljanja i performativnost predstavnicih tvrdnji. Trenutno je rukovoditeljka na dva istraživačka projekta: Politike reprezentacije: Predstavljanj(e) i demokratski legitimitet predstavnicih tvrdnji u Srbiji (finansiran od strane Fonda za nauku Republike Srbije) i Cross-Community Initiatives in Serbia and Kosovo\* ( zajedno sa Prof. Dr Vjolcom Krasnići, finansiran od strane Peaceful Change inicijative). Njene najskorije publikacije uključuju: "Electoral Incentives and 'Shape-Shifting' Representation: Representative Claims of Ethnic Minority MPs in Kosovo and Serbia" (Representation, 2021); "A Battle for Sovereignty: Who Owns Cultural Heritage in Kosovo?" (koautori Aleksandar Pavlović i Gazela Pudar Draško, Southeastern Europe, 2021); "Accountability of Minority Representation: Methodological Advancements" (Nationalities Papers, 2018); "State-Building and Local Resistance in Kosovo: Minority Exclusion through Inclusive Legislation" (Communist and Post-Communist Studies, 2016).

# Sažetak istraživanja

Postojeća literatura od 1990-ih godina fokusirana je na prisustvo žena u predstavničkim institucijama i efekte rodnih kvota u parlamentima. Sve više, međutim, parlamenti se ohrabruju da sprovedu dodatne reforme koje bi njihove institucije učinile u većoj meri rodno osetljivim. Rodno senzitivni parlamenti su institucije koje u pogledu svoje strukture, organizacije i rada odgovaraju kako interesima žena, tako i muškaraca. Takvi parlamenti ohrabruju žene da u potpunosti participiraju u politici. Reforme usmerene ka tim ciljevima uključuju modifikacije radnog vremena kako bi se poboljšao balans profesionalnog i privatnog vremena, podršku oko brige o deci, mere za smanjenje rodno zasnovanog nasilja i uznemiravanja, kao i uvođenje mehanizama za procenu odgovornosti po pitanjima rodne jednakosti. Ovo istraživanje adresira ta pitanja fokusirajući se na slučaj rodno senzitivnih reformi u parlamentu Kosova\*. Postojeća istraživanja na tu temu su fokusirana najčešće na liberalno-demokratske zemlje, primarno u Zapadnoj Evropi. I dalje, međutim, nedovoljno znamo o procesima i efektima rodno senzitivnih reformi u Jugoistočnoj Evropi. Među njima, Kosovo\* se izdvaja kao slučaj gde su brojne reforme ili uvedene, ili se o njima razgovara u javnosti. Ovo istraživanje razmatra koje reforme su sprovedene, ali i još važnije, sam proces: ko su kritični akteri promene, šta su glavne tačke otpora i koji su glavni podsticaji i ograničenja za promene.

Plenarna sednica parlamenta Kosova\*, 2022.



Foto: Jelena Lončar



Lirije Palushi

---

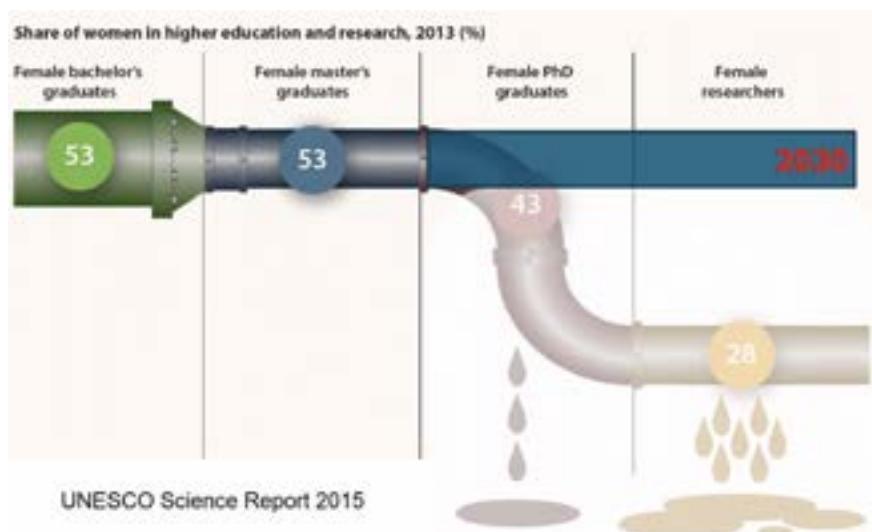
# Rod i visoko obrazovanje u komparativnoj perspektivi

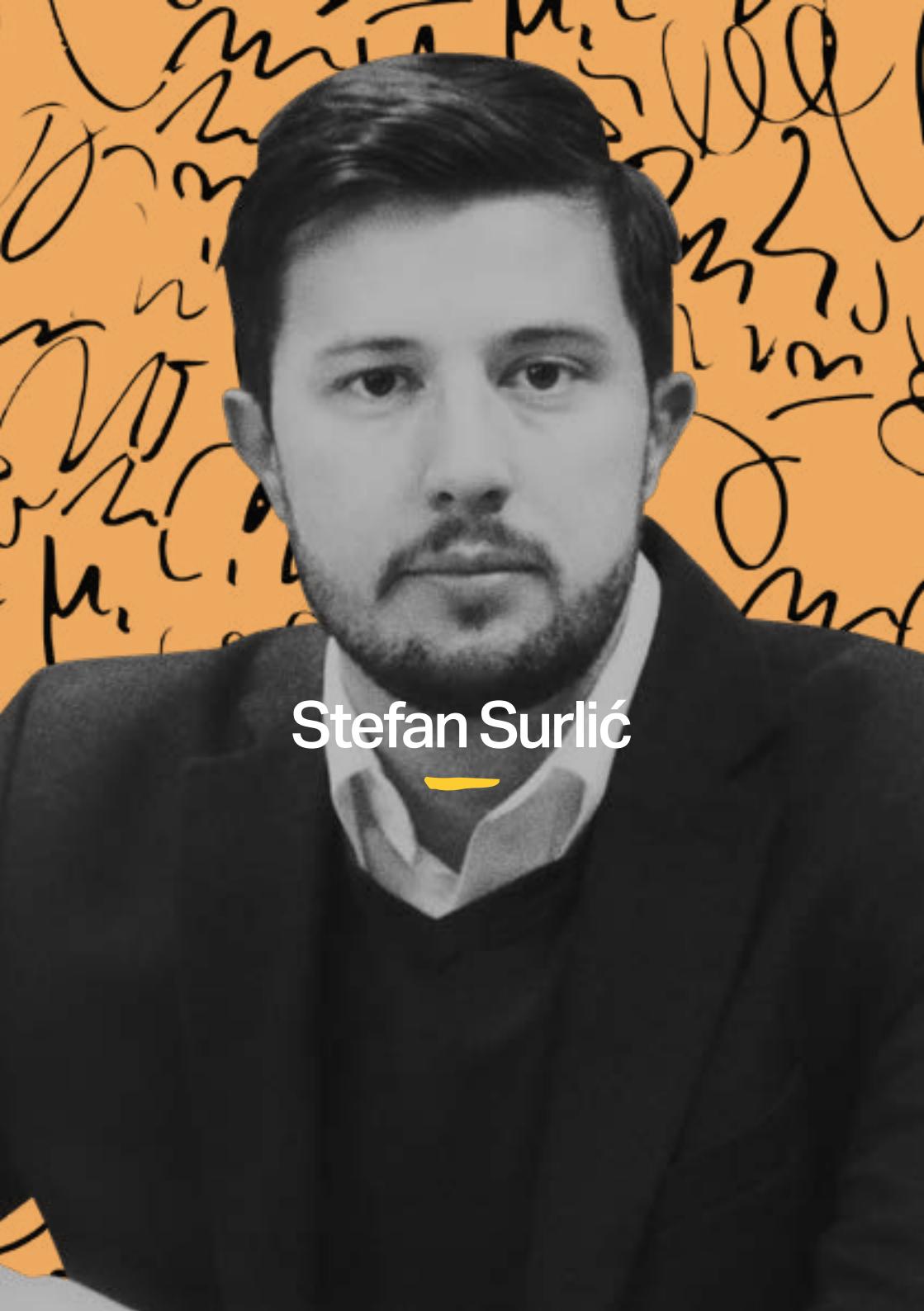
MA Lirije Palushi je istraživačica i asistentkinja na Univerzitetu u Prištini, gde primarno drži kurseve iz metodologije istraživanja, političkih partija i Evropske unije. Priklučila se Centru za političku hrabrost 2015. godine i od tada je uključena u nekoliko regionalnih i domaćih projekata koji se isključivo tiču visokog obrazovanja i promocije istraživanja i kreiranja politika zasnovanih na istraživačkim nalazima. Master studije je završila na Odseku za političke nauke na Univerzitetu u Prištini i provela je jedan semestar na Univerzitetu u Salzburgu. Vođenja predanošću i strašću, Lirije teži unapređenju visokog obrazovanja i stanja naučnog istraživanja u zemlji. Zainteresovana je za pozitivne promene u društvu i aktivna je članica lokalnih i međunarodnih institucija. Kao mlada ekspertkinja, Lirije je učestvovala na nekoliko van-nastavnih aktivnosti kao stipendistkinja na događajima poput Američkog instituta za studije društva i politike i Evropskog foruma Alpbach, između ostalog.

# Sažetak istraživanja

Potreбно је само неколико секundi претраге на Google Scholar-u kako би се открило да публикације о женама и универзитету на Косову\* практично не постоје, а у Србији су спорадичне. Такође је тешко прonaći информацију о проценту жена запослених на Универзитету у Приштини и Универзитету у Београду. Последићно, како квалитативни, тако и квантитативни подаци су врло ограничени, што указује на то да родна jednakost у оба ова друштва nije представљена. Нije тешко замислiti зашто се жене не осећају спремним или не теže академској каријери у патријархалним друштвима. Умногоме то зависи од тога како су друштвене норме и конструкти уско повезани са традиционалним очекивањима усадили у наšu свест идеју да, док је за мушкарце можда не било ограничења, за жене постоји prag, таčka којом морaju да се задовоље. Ово нам може помоћи у објашњењу онога што је UNESCO-ов Institut за статистику назвао „cev koja curi“. Drugим речима, док жене завршавају основне студије у већем броју него мушкирци широм света, тaj проценат драматично опада на докторским студијама i, кonačno, kada je reč o učešću жене u istraživanjima i inovacijama. Mada je ova тема изазовна čak i u postindustrijskim земљама, где су жене i dalje nedovoljno zastupljene na većini универзитета, od kritičне важности је istražiti тaj trend u post-konfliktnim друштвима као што су Косово\* и Србија. Iako se ne može очekivati model „univerzalne величине“ за све жене истраživačice на Приштини i Beogradу, предвиђају се значајне сличности u pogledu изазова са којима се жене на универзитетима suočavaju u оба друштва i aktuelnim tokovima reprezentације. Ово истраживање teži da razume како сличности, тако и разлике. U cilju istraživanja, biće prikupljeni како квалитативни, тако и квантитативни подаци на обе локације.

„Cev koja curi“ u visokom obrazovanju





Stefan Surlić

---

# Integracija usred odbacivanja: uloga srpskih organizacija civilnog društva na Kosovu\*

Dr Stefan Surlić je docent na Univerzitetu u Beogradu – Fakultetu političkih nauka. Oblasti njegovih akademskih interesovanja uključuju komparativnu politiku, demokratizaciju i izgradnju države u post-konfliktnim i etnički podeljenim društvima. Od 2013. je istraživač saradnik u Centru za interdisciplinarnе studije Balkana (CIS Balk). Tokom svoje profesionalne karijere, inicirao je prvu akademsku saradnju između Beograda i Prištine, i bio urednik publikacije „Perspektive multietničkog društva na Kosovu“.

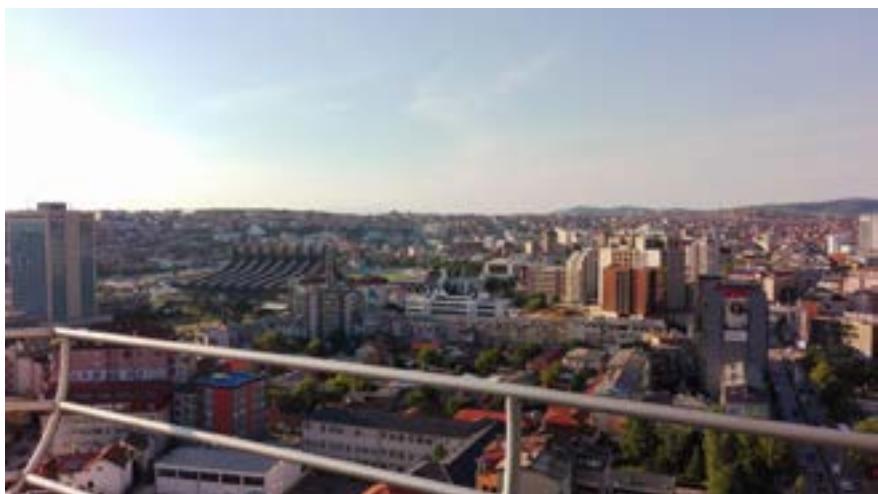
# Sažetak istraživanja

U odsustvu međusobnog priznanja Beograda i Prištine, predstavnici srpske zajednice na Kosovu\* su svoje učešće u kosovskim institucijama podređivali lojalnosti prema državi Srbiji. Participacija u kosovskim institucijama uz ujedno negiranje kosovske državnosti dovela je do ambivalentnih politika integracije. Politički sporazumi imali su veoma mali efekat na stvarni pristanak od strane građana srpske nacionalnosti. Ovo istraživanje argumentuje da su organizacije civilnog društva (OCD) obezbedile osnovu za stvarnu integraciju građana putem promocije projekata koji su kreirali i unapredili politike prema manjinskim grupama, uključujući srpsku zajednicu. To se primarno odnosi na njihovo pravo na lična dokumenta, upotrebu maternjeg jezika, odbranu imovinskih prava, itd. Uprkos toj činjenici, kosovske vlasti zaobilaze preporuke civilnog društva i odbijaju da sarađuju sa OCD po pitanjima od značaja za srpsku zajednicu. Pored toga, analiza se posebno fokusira na predloge organizacija civilnog društva protiv razgraničenja i protiv jednostranih akcija centralne vlasti sprovedenih bez konsultacija sa lokalnom srpskom zajednicom.

Trg u Gračanici, opštini sa srpskom većinom



Panorama Prištine



A black and white close-up photograph of a man with dark hair and a beard, looking slightly downwards and to his right. He is wearing a light-colored shirt. The background is a bright yellow with abstract black line drawings.

Marko Veković

---

# Religija i politika na post- konfliktnom Kosovu\*

Dr Marko Veković je vanredni profesor religije i politike na Fakultetu političkih nauka na Univerzitetu u Beogradu. Boravio je kao gostujući istraživač na Univerzitetu Temple (2014), Univerzitetu Kolumbija (2016), i kao istraživač-postdoktorand na Univerzitetu u Erfurtu (2019). Njegova najskorija knjiga je *Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia* (Routledge, 2021). Takođe je autor poglavlja u *Routledge Handbook on Religion, Politics & Ideology* (2021) i *Religion and Forced Displacement in Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia* (Amsterdam University Press, 2022). Radovi su mu objavljivani u vodećim akademskim časopisma, kao što su *Journal for the Scientific Study of Religion*, *Journal of Church and State* i *Democratization*. Marko Veković je član Američkog udruženja političkih nauka (sekcije Religija i politika), Društva za naučno proučavanje religije i Evropskog konzorcijuma za istraživanja politike (stalne grupe Religija i politika).

# Sažetak istraživanja

Balkanski nacionalni identiteti su čvrsto uvezani sa religijom, i balkanske verske elite često uživaju značajan politički uticaj kao rezultat njihovih veza sa vladom i njihove uloge kao kreatora javnog mnjenja. Ovo istraživanje ispituje kako verske institucije i vrednosti oblikuju politiku i društvo u post-konfliktnom kosovskom društvu. Stoga, ključna pitanja ovog istraživanja tiču se sledećeg: Na koje načine religija utiče na politiku na post-konfliktnom Kosovu\*? Kako religijske varijable utiču na stavove o tome da li i kako uravnotežiti verske tradicije na post-konfliktnom Kosovu\*? I konačno, kakav uticaj religija može da ima na preference između demokratskog i autoritarnog režima vladanja, i legitimitet društvenih i političkih institucija? Empirijska strategija se sastojala od dva dela: prvo, ispitivanja javnog mnjenja sprovedenog tokom septembra-oktobra 2022. godine ( $N=600$ , f2f), i drugo, dubinskih intervjua sa 10 članova sveštenstva Islamske zajednice Kosova\*, Srpske pravoslavne crkve i Katoličke crkve. Podaci iz ankete omogućavaju analiziranje odnosa između religijskih vrednosti i etničkih identiteta i načina na koje ovi odnosi oblikuju stavove ljudi na Kosovu\* o novim post-konfliktnim okolnostima. Međutim, kako su verske institucije i akteri od podjednakog značaja, intervjuji sa sveštenstvom su dodati kako bi se osvetlilo kako ključni predstavnici verskih institucija na Kosovu\* razmišljaju o društvenim i političkim pitanjima. Ovi podaci će nam pomoći da bolje razumemo kosovsko društvo, i da popunimo zjapeću prazninu u literaturi o religiji i politici na post-konfliktnom Kosovu\*.

Prizren: prostor multietničkih zajednica



— Nađa Bobićić

- 63 Krahasimi i së majtës në Kosovë\* dhe Serbia nga perspektiva feministe dhe ajo queer

— Vjollca Krasniqi

- 67 Universitetet e angazhuara: prodhimi i dijes, mësimdhënia dhe përgjegjësia sociale

— Jelena Lončar

- 71 Reforma të ndjeshme gjinore në parlamentin e Kosovës\*

— Lirije Palushi

- 75 Gjinia dhe arsimi i lartë nga perspektiva krahasuese

— Stefan Surić

- 79 Integrimi mes refuzimit: roli i organizatave të shoqërisë civile serbe në Kosovë\*

— Marko Veković

- 83 Religioni dhe politika në Kosovën e pas konfliktit

The publication of this booklet was supported by the Peaceful Change Initiative's project 'Amplifying Local Voices for Equitable Development', funded by the UK government's Conflict, Stability, and Security Fund (CSSF).



**UKaid Disclaimer:**  
The publication of this booklet has been funded by UK aid from the UK government; however, the views expressed do not necessarily reflect the UK government's official policies.



Beograd-Prishtina

# bursat akademike

2022/2023

# Bursat Akademike 2022/2023

Shkëmbimet akademike dhe bisedat ndërmjet stafit të fakulteteve, studentëve dhe komuniteteve të praktikës, janë shtylla qendrore e vizonit dhe e misionit të universitetit. Sot, universitetet, ndërsa janë të bazuara lokalisht, po bëhen gjithnjë e më shumë ndërkombëtare, duke kërkuar vazhdimi i vende për të rritur ndërkombëtarizimin duke krijuar bashkëpunime më të ngushta në mësimdhënien, kërkime dhe shërbime me institucionet e arsimit të lartë dhe publikun më të gjerë akademik. Në këtë sfond, Bursat Akademike Beograd-Prishtinë synojnë të rrisin bashkëpunimin ndërmjet studiuesve dhe hulumtuesve për temat dhe zhvillimet bashkëkohore shoqërore, politike dhe ekonomike në shoqëritë përkatëse. Duke u nisur nga fakti se prodhimi i njojurive është dialogues, bisedat e lindura nga shkëmbimet akademike e mprehin arsyetimin teorik, metodologjitet dhe analizën e temave komplekse dhe të kushtëzimit shoqëror përmes njojurive të situara dhe veçorive që rezonojnë përgjatë gjeografive sociale.

Rëndësia e bashkëpunimit dhe shkëmbimit të akademikëve dhe studiuesve ka përfitme të shumëfishta që kanë të bëjnë me mirëkuptimin e ndërsjellë të së kaluarës, rritjen e njojurive dhe mundësive për hulumtime bashkëpunuese, dhe mi të gjitha, afrimin e të dy shoqërive. Të bazuara mbi teoritë e ndërtimit të paqes nga poshtë, Bursat Akademike Bursat Akademike Beograd-Prishtinë synojnë të rrisin angazhimin universitar me komunitetë të ndryshme praktike më gjerësisht, si dhe me organizatat e shoqërisë civile, në veçanti. Bursat Akademike Bursat Akademike Beograd-Prishtinë i japin peshë hulumtimit të bazuar në déshmi për të informuar politikë-bëren për çështjet me rëndësi për qytetarët dhe komunitetet në përgjithësi. Për më tepër, kërkimi shkencor është i domosdoshëm për avokimin për të mbështetur angazhimin qytetar dhe për t'u dhënë zë grupeve të marginalizuara. Prandaj, Bursat Akademike Beograd-Prishtinë bëjnë një hap të vogël por të

rëndësishëm drejt prodhimit të njohurive, të hulumtimit dhe të dhënave për të informuar politikë-bërjen dhe avokimin.

Projekti ishte i hapur për stafin akademik dhe studentët e doktoraturës që e kanë një histori të shkëlqyeshme akademike. Gjashtë hulumtues nga Fakulteti Filozofik i Universitetit të Prishtinës dhe Fakulteti i Shkencave Politike i Universitetit të Beogradit morën pjesë në shkëmbime akademike dhe kryen hulumtime në Kosovë<sup>3\*</sup> dhe Serbi gjatë vitit akademik 2022/2023. Projektet kërkimore të bursistëve i adoptuan metoda të përziera mbi temat e gjinisë dhe diversitetit, gjinisë dhe përfaqësimit politik, religionit dhe identitetit, reformës universitare dhe shoqërisë civile, ndër të tjera.

Bursat u mbështetën nga Peaceful Change Initiative - PCi, organizatë kjo që punon me aktorët lokalë për të ndihmuar në ndërtimin e institucioneve dhe marrëdhënieve që mbështesin paqen afatgjate. Ky shkëmbim u mbështet si pjesë e projektit, ‘Përforcimi i zërave lokalë për zhvillim të barabartë’, i mbështetur nga Fondi i Konfliktit, Stabilitetit dhe Sigurisë i qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar (CSSF). Dëshirojmë të falënderojmë PCi-në për mbështetjen financiare që ka mundësuar që të zhvillohen Bursat Akademike Beograd-Prishtinë. Poashtu dëshirojmë ta shprehim mirënjojen tonë të thellë për Ian Bancroft dhe Stefana Šubarić nga PCi, për inkurajimin dhe mbështetjen e tyre gjatë gjithë kohëzgjatjes së projektit.

Si bashkë-drejtuese akademike, ne mbetemi me shpresë se ky bashkëpunim do të vazhdojë dhe do të shërbejë si model për shkëmbimet akademike dhe projektet e ardhshme kërkimore bashkëpunuese.

Tani ju ftojmë të mësoni mbi bursistët dhe projektet e tyre kërkimore në kuadër të programit të Bursave Akademike Beograd-Prishtinë.

Ju faleminderit.

Mars, 2023.

*Vjollca Krasniqi  
Jelena Lončar*

---

\* Ky emërtim është pa paragjykim ndaj qëndrimeve mbi statusin dhe është në përpunhje me Rezolutën 1244/1999 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.



Nada Bobić

---

# Krahasimi i së majtës në Kosovë\* dhe Serbi nga perspektiva feministe dhe ajo queer

Dr Nađa Bobić eشتë bashkëpunëtore hulumtuese në Universitetin e Beogradit. Ajo ka diplomuar me BA dhe MA në Letërsi Krahasuese dhe Teori të Letërsisë, dhe më pas mori masterin e dytë dhe doktoraturën në Studimet Kulturore dhe ato Gjinore, të gjitha pranë Universitetit të Beogradit. Tema e doktoraturës së saj “Socializmi feminist jugosllav në raport me teoritë bashkëkohore që u shfaqën në kryqëzimin e çështjeve gjinore dhe klasore” eشتë zhvillimi i feminizmit socialist jugosllav midis viteve 1975 dhe 1990. Kohët e fundit, ajo ka redaktuar dy vëllime me temën e dhunës së bazuar në gjini. Njëri eشتë botuar si numër special i revistës Antropologija/Anthropology (Instituti i Etnologjisë dhe Antropologjisë i Universitetit të Beogradit), dhe tjetri si doracak me titullin Non/violence and responsibility, between structure and culture (Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe). Nađa eشتë anëtare e Bordit shkencor dhe atij organizues i konferencës “Feminizmi dhe e majta”, e mbajtur në nëntor 2019 pranë Institutit të Kërkimeve Sociologjike në Fakultetin Filozofik të Universitetit të Beogradit, si dhe e Bordit të kursit vjetor pasuniversitar “Feminizmi dhe e majta: histori të tjera, të ardhmet e tjera”, mbajtur në maj 2021 në Qendrën Ndër-universitare të Dubrovnikut.

# Abstrakti i hulumtimit

Qëllimi kryesor i këtij hulumtimi është analiza krahasuese e rrymave bashkëkohore të majta e të tjera të ngjashme progresive dhe feministe, siç janë studimet queer ose feminizmi transnacional, në komunitetet akademike dhe aktiviste në Kosovë\* dhe hapësirat pas-jugosllave më gjërësisht. Hulumtimi synon t'i trajtojë disa çështje kyçë. Së pari, hulumtueset e studimeve gjinore dhe feministe nga Kosova\* si përkufizojnë “të majtën” dhe raportin e saj me feminizmin? Çfarë metodash, të dhënat dhe studime rasti përdorin për të shpjeguar tensionet e shfrytëzimit klasor nga njëra anë dhe shtypjet e identitetit, si gjinia biologjike dhe ajo sociale, nga ana tjetër? Përveç kësaj, ky hulumtim do të trajtojë praktikën e organizatave të shoqërisë civile të Kosovës\*, të cilat e lidhin feminizmin me lëvizjet e tjera progresive shoqërore. Gjatë punës në terren, tri tema u shfaqën si veçanërisht interesante për t'u krahasuar ndërmjet feminizmit majtist të Kosovës\* dhe tendencave të ngjashme feministe në vendet e tjera pas-jugosllave. E para është puna e kujdesit dhe puna riprodhuese e kuptuar më gjërësisht. Tema e dytë e rëndësishme për këto lëvizje ka të bëjë me queer në lidhje me feminizmin dhe të majtën, me fokus të veçantë tek përvojat transgjinore. Së fundi, tema e tretë lidhet me feminizmin ndërbrezor dhe trashëgiminë e socializmit.

Ilustrimi për marshin e 8 Marsit, Beograd 2023.



Foto: Jachim992.



Vjollca Krasniqi

---

# Universitetet e angazhuara: prodhimi i dijes, mësimdhënja dhe përgjegjësia sociale

Dr. Vjollca Krasniqi është sociologe. Ajo është profesore e asociuar në Fakultetin Filozofik dhe Fakultetin e Arteve të Universitetit të Prishtinës. Ajo mori doktoraturën e saj nga Universiteti i Lubjanës, Fakulteti i Punës Sociale, dhe gradën M.Sc. në Gjini, Zhvillim dhe Globalizim nga London School of Economics and Political Science (LSE), kurse studimet BA në Filozofi dhe Sociologji i ka mbaruar në Universitetin e Prishtinës. Interesat e saj kërkimore janë gjinia, ndërtimi i kombit, të drejtat e njeriut, drejtësia e paslufteve dhe politika sociale. Ajo ka udhëhequr dhe marrë pjesë në projekte të shumta kërkimore ndërkombe të dha që ka botuar gjërisht mbi këto çështje. Publikimet e saj të fundit përfshijnë: Human Rights at this Age of Uncertainty: Social Work Approaches and Practices from Southeast Europe (bashkë-redituar me Jane McPherson, 2022); Are we putting human rights into practice in Kosovo (bashkë-autore me Jane McPherson dhe Tatiana Villarreal-Otalora, 2021); Skirts and Words: The Art of Acknowledgment, War Time Rape and Albanian Nationhood in Kosovo (bashkautore me Ivor Sokolić dhe Denisa Kostovicova, 2020); Domestic Violence: Gendered State Rationality and

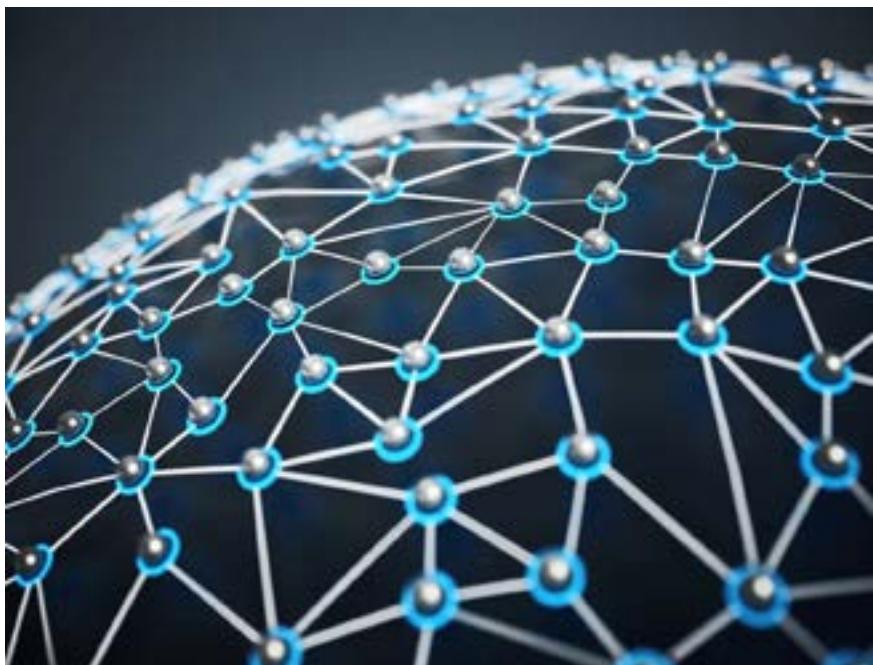
Women's Activism in Kosovo (2019); Migration and Human Rights in Kosovo: Perspectives for Social Work Education (2019). Ajo është bashkë-themeluese e Programit Universitar për Studime dhe Kërkime Gjinore (2013.). Është bashkë-themeluese dhe anëtare e Iniciativës për Lidership Akademik të Grave në Evropën Juglindore (2013.). Është anëtare e komitetit drejtues të Grupit Rajonal të Asociacionit të Studimeve të Kujtesës në Evropën Juglindore. Është bashkë-kryesuese e Grupit të Punës për Trajnimin dhe Ngritjen e Kapaciteteve të COST Action-it “Slow Memory”. Është kryetare e Bordit të Drejtoreve të “Save the Children” të Kosovës\*. Ajo ka punuar në projekte të shumta për çështjet gjinore dhe është aktive në lëvizjen e grave në Ballkan.

# Abstrakti i hulumtimit

Ky hulumtim përqendrohet mbi debatet rrreth “misionit të tretë” të universitetit, për të kuptuar se si universitetet në Evropën Juglindore e angazhojnë publikun në mësimdhënie, prodhimin e dijes, dhe përgjegjësinë sociale. Hulumtimi eksploroni se si universitetet, me fokus në universitet publike, i përgjigjen sfidave të ngutshme socio-ekonomike me të cilat përballen komunitetet, në veçanti lidhur me luftimin e varfërisë, parandalimin e degradimit ekologjik, përmirësimin e qasjes në shërbimet sociale, dhe mënyrat e angazhimit qytetar në çështjet e drejtësisë sociale. Hulumtimi analizon politikat universitare dhe praktikën e angazhimit publik me palët e interesuara në komunitet, duke synuar të identifikojë praktikat më të mira e të hartojë drejtimet për ripërcaktimin e institucioneve të arsimit të lartë, në përputhje me “misionin e tretë” të universitetit që e vendos në qendër bashkëpunimin dhe shkëmbimin me komunitetin nëpërmjet një pluraliteti të njojurive me anë të bashkë-krijimit dhe bashkë-prodhimit. Hulumtimi fokusohet në

kulturën në zhvillim të angazhimit, dinamikën dhe modelet e ndërveprimit universitet-komunitet, çështjet që i kanë mobilizuar universitetet dhe palët e interesuara, mënyrat e ndërveprimit, si dhe rezultatet ndaj integrimit social, respektimit të dallimeve dhe diversitetit. Më konkretisht, hulumtimi do të përshkruajë modelet e angazhimit të universitetit me praktikën profesionale, shoqérinë civile, politikë-bërësit, industrinë, studentët dhe partnerët ndërkombëtarë. Do të argumentohet se universitetet e angazhuara gëzojnë besim më të lartë duke ofruar perspektiva për ndryshim dhe zhvillim shoqëror që nuk lë askënd pas.

Pika të ndërlidhura për angazhime më të mëdha universitare





Jelena Lončar

---

# Reforma të ndjeshme gjinore në parlamentin e Kosovës\*

Dr Jelena Lončar është profesore asistente në Universitetin e Beogradit, Fakulteti i Shkencave Politike, ku ligjëron lëndët e Sociologjisë Politike. Ajo gjithashtu punon si ligjëruese në Shkollën për Trajnim Ndërkombëtar - Study Abroad Program: Serbia, Bosnja dhe Kosova: Studimet e Paqes dhe Konfliktit në Ballkan. Ajo mori doktoraturën e saj në Shkencë Politike nga Universiteti i Jorkut, Mbretëri e Bashkuar. Interesat e saj kërkimore përfshijnë përfaqësimin politik, politikën etnike, si dhe shoqërinë civile. Vitet e fundit, kërkimi i saj është fokusuar në performancën e përfaqësimit politik dhe performativitetin e pretendimeve përfaqësuese. Ajo aktualisht është duke udhëhequr dy projekte kërkimore: "Politikat e përfaqësimit: performanca dhe legjitimiteti demokratik i pretendimeve përfaqësuese në Serbi" (financuar nga Fondi Shkencor i Republikës së Serbisë) dhe "Iniciativat ndërkomunitare në Serbi dhe Kosovë\*" (së bashku me Prof. Dr Vjollca Krasniqi, financuar nga Peaceful Change initiative). Publikimet e saj më të fundit përfshijnë: "Electoral Incentives and 'Shape-Shifting' Representation: Representative Claims of Ethnic Minority MPs in Kosovo and Serbia" (Representation, 2021); "A Battle for Sovereignty: Who Owns Cultural Heritage in Kosovo?" (bashkë-autore me Aleksandar Pavlović dhe Gazela Pudar Draško, Southeastern Europe, 2021); "Accountability of Minority Representation: Methodological Advancements" (Nationalities Papers, 2018); "State-Building and Local Resistance in Kosovo: Minority Exclusion through Inclusive Legislation" (Communist and Post-Communist Studies, 2016).

# Abstrakti i hulumtimit

Literatura ekzistuese që nga vitet 1990-ta është fokusuar në praninë e grave në institucionet përfaqësuese dhe efektet e kuotave gjinore në parlamente. Megjithatë, gjithnjë e më shumë, parlamentet inkurajohen të bëjnë reforma shtesë që do të bënin institucionet e tyre më të ndjeshme ndaj gjinisë. Parlamentet me ndjeshmëri gjinore janë institacione që u përgjigjen interesave të grave edhe burrave në strukturën, organizimin dhe punën e tyre. Këto parlamente sigurojnë që gratë të inkurajohen të marrin pjesë në politikë plotësisht. Reformat e synuara drejt këtyre synimeve përfshijnë modifikimet e orarit të punës pér të përmirësuar balancën punë-jetë, mjediset e kujdesit pér fémijët, masat pér të reduktuar ngacminin dhe frikësimin me bazë gjinore dhe futjen e mekanizmave të llogaridhënieς bazuar në barazinë gjinore. Ky hulumtim trajton këto çështje duke u fokusuar në rastin e reformave të ndjeshme gjinore në Kuvendin e Kosovës\*. Kërkimet ekzistuese mbi këtë temë janë fokusuar më së shumti në vendet liberale demokratike, kryesisht në Evropën Perëndimore. Nga ana tjetër, ne ende dimë pak pér proceset dhe efektet e reformave të ndjeshme gjinore në Evropën Juglindore. Në mesin e tyre, Kosova\* qëndron si një rast ku reforma të shumta ose janë inicuar ose janë debatuar. Ky hulumtim shqyrton jo vetëm faktin se çfarë reformash janë bërë, por edhe më e rëndësishme, vetë procesin: cilët janë aktorët kritikë të ndryshimit, cilat ishin pikat kryesore të rezistencës dhe cilat janë stimujt dhe kufizimet kryesore pér ndryshim.

Seanca plenare e Kuvendit të Kosovës\*, 2022



Foto: Jelena Lončar



Lirije Palushi

---

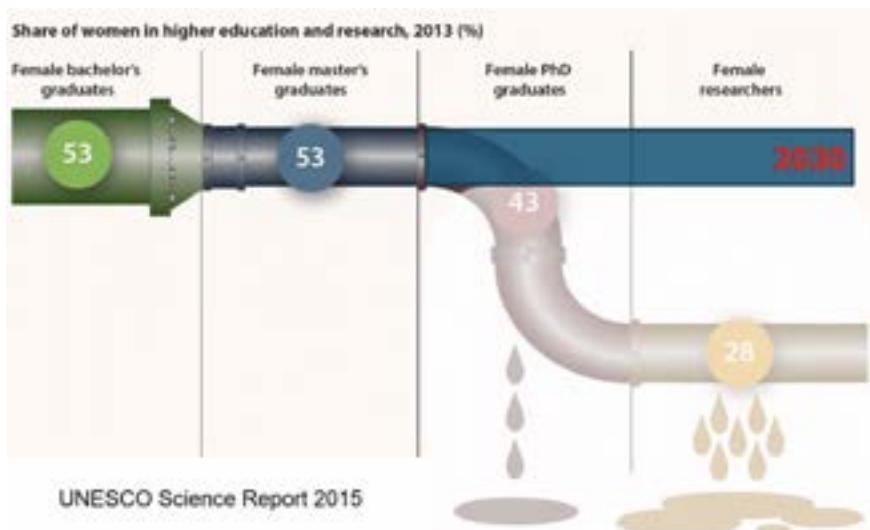
# Gjinia dhe arsimi i lartë nga perspektiva krahasuese

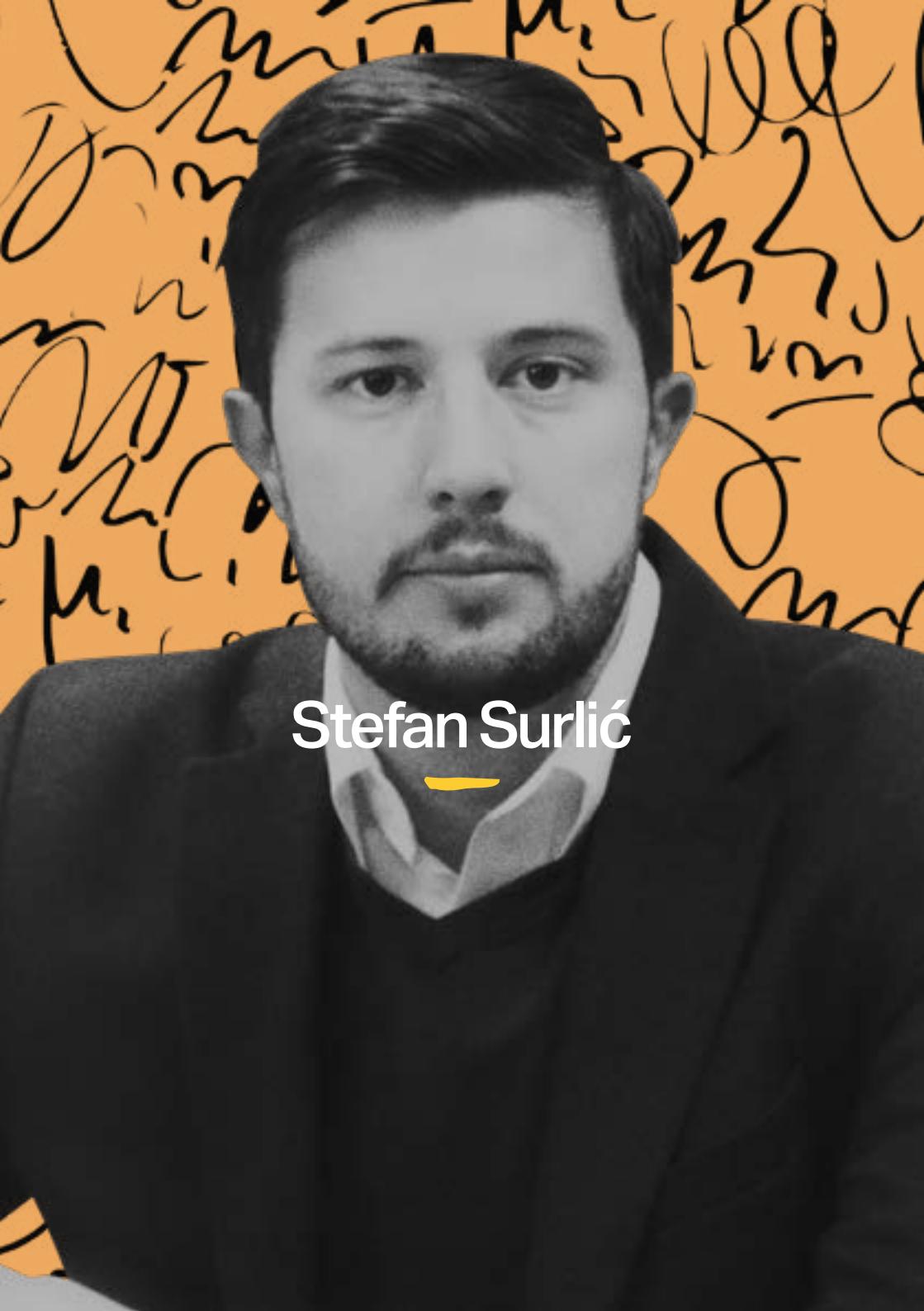
MA Lirije Palushi është hulumtuese dhe asistente në Universitetin e Prishtinës, ku ligjëron kryesisht lëndët përmetodologjinë e hulumtimit, partitë politike dhe Bashkimit Evropian. Ajo iu bashkua Qendres për Kurajën Politike në vitin 2015 dhe që atëherë është përfshirë në disa projekte rajonale dhe vendore që kanë të bëjnë ekskluzivisht me arsimin e lartë dhe promovimin e kërkimit dhe politikë-bërjes së bazuar në dëshmi. Ajo ka marrë gradën MA nga Departamenti i Shkencave Politike në Universitetin e Prishtinës dhe ka kaluar një semestër në Universitetin e Salzburgut. E shtyrë nga përkushtimi dhe pasioni, Lirije synon përmirësimin e arsimit të lartë dhe gjendjen e kërkimit shkencor. Ajo është e pasionuar rreth ndryshimeve pozitive në shoqëri dhe është anëtarë aktive e institucioneve vendore dhe ndërkombëtare. Si një profesioniste e re, Lirija ka marrë pjesë në disa aktivitete jashtë-kurikulare si bursiste e Institutit Amerikan për Studime Sociale dhe Politike dhe Forumit Evropian Alpbach, mes të tjerëve.

# Abstrakti i hulumtimit

Duhen vetëm disa sekonda për të naviguar në Google Scholar dhe për të zbuluar se botimet pér gratë dhe akademinë janë praktikisht joekzistuese në Kosovë\* dhe mjaft sporadike në Serbi. Është gjithashtu e vështirë të gjesh informacion mbi përqindjen e grave akademike në të dy universitetet publike në vendet përkatëse. Si rezultat, edhe të dhënat kualitative si dhe ato kuantitative, janë mjaft të kufizuara, gjë që tregon se barazia gjinore nuk është përfshirë në të dyja shoqëritë. Nuk është e vështirë të imagjinohet pse gratë nuk inkurajohen apo priren të ndjekin një karrierë në akademi në shoqëritë patriarkale. Shumëçka ka të bëjë me mënyrën se si normat dhe konstruktet sociale, të lidhura ngushtë me pritshmëritë tradicionale, ngulitin në mendjet tona idenë se, ndërsa qelli mund të jetë kufiri pér meshkujt, ekziston një prag, një pikë kënaqësie pér femrat. Kjo mund të ndihmojë për të shpjeguar atë që Instituti i Statistikave të UNESCO-s i referohet si “gypi rrjedhës”. Me fjalë të tjera, ndërsa gratë diplomohen me gradën BA në një shkallë më të lartë sesa burrat në mbarë botën, kjo përqindje bie në mënyrë dramatike pér studimet e doktoraturës dhe, më së fundi, për sa i përket pjesëmarrjes së grave në kërkime dhe inovacione. Ndërsa kjo çështje mbetet e diskutueshme edhe në vendet post-industriale, ku gratë vazhdojnë të jenë të nënpërfaqësuara në shumicën e universiteteve, është kritike të hulumtohet trendi në vendet e pas konfliktit si Kosova\* dhe Serbia. Edhe pse nuk mund të pritet një model si “një model pér të gjithë” për të gjitha gratë akademike, parashikohen ngjashmëri të konsiderueshme sa i përket sfidave me të cilat gratë në akademi përballen në të dy vendet, si dhe për sa i përket trendeve aktuale të përfaqësimit. Ky hulumtim synon të përcaktojë si ngjashmëritë ashtu edhe dallimet. Për të arritur objektivat e kërkimit, edhe të dhënat kualitative si dhe ato kuantitative do të mblidhen në të dyja lokacionet.

“Gypi rrjedhës” në arsimin e lartë





Stefan Surlić

---

# Integrimi mes refuzimit: roli i organizatave të shoqërisë civile serbe në Kosovë\*

Dr Stefan Surlić është profesor asistent në Universitetin e Beogradit – Fakultetin e Shkencave Politike. Fushat e interesimit të tij akademik përfshijnë politikën krahasuese, demokratizimin dhe shtet-ndërtimin në shoqëritë pas konfliktit dhe të ndara etnikisht. Që nga viti 2013, ai është studiues i asociuar në Qendrën për Studime Ndër-disiplinore të Ballkanit (CIS Balk). Në kuadër të karrierës së tij profesionale, ai nisi bashkëpunimin e parë akademik ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, edhe ishte redaktor i botimit “Perspektivat e një shoqërie multietnike në Kosovë”.

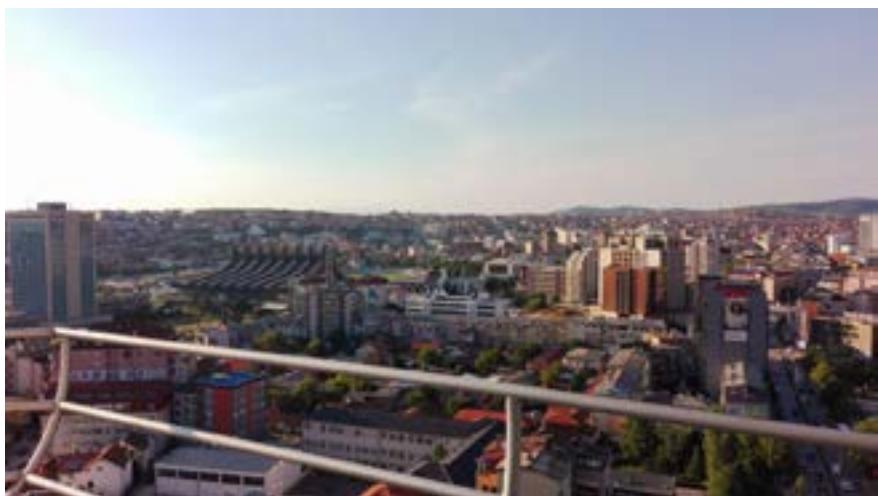
# Abstrakti i hulumtimit

Në mungesë të njohjes së ndërsjellë ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, përfaqësuesit e komunitetit serb në Kosovë\* e shkëmbyen pjesëmarrjen e tyre në institucionet e Kosovës\* me besnikëri ndaj shtetit të Serbisë. Ndërsa mohimi i shtetësisë së Kosovës\*, pjesëmarrja e serbëve në institucionet e Kosovës\* ka sjellë politika ambivalente të integrimit. Marrëveshjet politike kanë pasur shumë pak ndikim në njohjen e vërtetë të këtyre marrëveshjeve nga qytetarët serbë. Ky hulumtim argumenton se organizatat e shoqërisë civile (OShC) e kanë siguruar bazën për integrimin e vërtetë të qytetarëve përmes promovimit të projekteve që krijuan dhe përmirësuan politikat ndaj grupeve minoritare, duke përfshirë këtu edhe komunitetin serb. Kjo lidhet kryesisht me të drejtën e tyre për dokumente identifikimi, përdorimin e gjuhës amtare, mbrojtjen e të drejtave pronësore, etj. Përkundër këtij fakti, autoritetet e Kosovës\* i anashkalojnë rekomandimet e shoqërisë civile dhe e refuzojnë të bashkëpunojnë me OShC-të për çështje të rëndësishme për komunitetin serb. Për më tepër, analiza fokusohet veçanërisht në propozimet e organizatave të shoqërisë civile për përcaktimin e kufijve dhe kundër veprimeve të njëanshme nga autoritetet qendrore pa konsultim me komunitetin lokal serb.

Sheshi në Graçanicë, komunë me shumicë serbe



Panorama e Prishtinës



A black and white close-up photograph of a man with dark hair and a beard, looking slightly downwards and to his right. He is wearing a light-colored t-shirt. The background is a bright yellow with abstract black line drawings.

Marko Veković

---

# Religjioni dhe politika në Kosovën e pas konfliktit

Dr Marko Veković është profesor i asociuar i Religjionit dhe Politikës në Universitetin e Beogradit, Serbi. Ai është emëruar si Kërkues Shkencor Vizitues në Universitetin Temple (2014), Universitetin Columbia (2016), dhe si studiues post-doc në Universitetin e Erfurtit (2019). Libri i tij më i fundit është *Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia* (Routledge, 2021). Ai gjithashtu kontribuoi me kapituj në vëllimet Routledge Handbook on Religion, Politics & Ideology (2021) dhe Religion and Forced Displacement in Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia (Amsterdam University Press, 2022). Puna e tij është botuar edhe në revista të njoitura akademike, siç janë: Journal for the Scientific Study of Religion, Journal of Church and State, dhe Democratization. Marko Veković është anëtar i Shoqatës Amerikane të Shkencave Politike (seksioni Religjioni dhe Politika), Shoqatës për Studimin Shkencor të Religjionit, si dhe Konsorciumit Evropian për Kërkime Politike (grupi i përhershëm Religjioni dhe Politika).

# Abstrakti i hulumtimit

Identitetet kombëtare ballkanike janë fuqishëm të ndërthurura me religjion dhe elitat fetare ballkanike shpesh gjëzojnë një ndikim të konsiderueshëm politik si rezultat i lidhjeve me qeverinë, si dhe në rolin e tyre si krijues të opinionit publik. Ky hulumtim eksploroni se si institucionet dhe vlerat fetare i japin formë politikës dhe shoqërisë, në shoqërinë kosovare të pas konfliktit. Pjetjet kryesore të adresuar në këtë hulumtim janë si vijon: Në çfarë mënyrash religjioni ndikon në politikë në Kosovën\* e pas konfliktit? Si ndikojnë variablat fetare në qëndrimet nëse dhe si duhet balancuar traditat fetare në Kosovën\* e pas konfliktit? Dhe së fundi, çfarë ndikimesh mund të ketë religjioni në preferencat midis qeverisjes demokratike dhe asaj autoritare, si dhe në legjitimitetin e institucioneve shoqërore dhe politike? Strategjia empirike përbëhej nga dy pjesë: së pari, një anketë e publikut të gjërë, e realizuar në shtator-tetor 2022 (N=600, f2f), dhe së dyti, intervista të thelluara me 10 anëtarë klerikë nga Bashkësia Islame e Kosovës\*, Kisha Ortodokse Serbe dhe Kisha Katolike. Të dhënat e anketës e mundësojnë analizën e ndërveprimit midis vlerave fetare dhe identitetit etnik, duke e formësuar mënyrën se si njerëzit në Kosovën\* e sotme mendojnë për rrëthanat e tyre të reja të pas konfliktit. Megjithatë, meqenëse institucionet dhe aktorët fetarë kanë po aq rëndësi, intervistat me klerikë u shtuan për të ndriçuar se si përfaqësuesit kryesorë të institucioneve fetare në Kosovë\* mendojnë për çështjet sociale dhe politike. Këto të dhëna do të ndihmojnë të kuptojmë më mirë shoqërinë kosovare dhe të plotësojmë zbrazëtinë në literaturën për religionin dhe politikën në Kosovën\* e pas konfliktit.

Prizreni: Vendndodhje e komuniteteve multietnike





2023